Хілько Л.А., Хілько Д.А. Взаимосвязанное использование компьютерных и лингафонных программ формирования грамматических автоматизмов и навыков.

В статье показано, что при использовании звукозаписи (фонограммы) в процессе обучения иностранному языку могут быть расширены за счет внедрения компьютера. В ходе тренировки для выработки речевых грамматических автоматизмов и навыков их целесообразно формировать постадийно: вначале с помощью специальных компьютерных программ (на сознательном уровне), а потом с помощью аналогичных программ с использованием магнитофона (фоноупражнений), чтобы добиться мгновенной правильной и неосознаваемой реакции на речевые стимулы.

***Ключевые слова**: компьютер; магнитофон; навыки; технические средства; фонограммафоноупражнения.*

Khilko L.A., Khilko D.A. The use of computer programmes in forming automatic grammar skills.

The aauthor roves the use of technical means in teaching foreign languages to be needed both at a comprehensive and a higher school. Great possibilities of phonogram use in teaching foreign languages can be increased with the heip of a computer. Speech grammar automatic skills should be trained in accordance with stages: first, with the heip special computer programmes (at the consionsness level), and then with the help of analogic programmes using a tape-recorder (phonodrills) in order to achieve an instant right and unconscions reaction on speech stimuli.

***Key words:** technical means, phonogram, a computer, a tape-recorder, automatic skills, to train, stage, phonodrills, consciousness, to increase.*

УДК 378.6:371.016

Титова Н.М.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто проблему оцінювання навчальних досягнень студентів, зокрема представлена спроба запровадити комп'ютерні технології у професійну підготовку майбутніх учителів технологій.

***Ключові слова:** майбутні вчителі технологій; навчальні досягнення; оцінювання.*

Посьтановка проблеми. Необхідність підвищення якості фахової підготовки майбутніх спеціалістів в умовах зміни соціально-економічних факторів розвитку суспільства зумовлює пошук нових форм і методів

організації навчального процесу, застосування прогресивних технологій, зокрема нових підходів щодо оцінювання навчальних досягнень студентів.

Аналіз досліджень і публікацій. Саме нові прогресивні технології оцінювання дозволять уникнути суб'єктивізму у навчанні, досягти індивідуального підходу в навчальному процесі, підвищити мотивацію і особисту відповідальність студента за результати навчання. На думку Л. Одерія для цього необхідно «використання тестів і рейтингової системи контролю знань», що сприятиме ефективному підвищенню рівня організації навчального процесу в цілому та об'єктивному оцінюванню навчальних досягнень студентів зокрема [8, с. 16]. В багатьох вузах практикується використання методу тестового контролю, який забезпечує стандартизацію змісту навчання, що відповідно до Закону «Про вищу освіту» викликано нагальною потребою проведення стандартизованих процедур виміру і оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців [3].

Формулювання мети та задач. Оцінювання навчальних досягнень студентів у повному обсязі цього процесу, тобто з усіма формами, методами і засобами його проведення, ми розглядаємо і реалізуємо як складову частину моніторингу якості освіти. Це й зумовило постановку мети нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг передбачає постійне відстеження будь-якого процесу, тобто в освітній сфері надає змогу оцінити і порівняти навчальні досягнення студента за певний період. У процесі моніторингу виявляються тенденції в розвитку системи освіти, які співвідносяться у часі. Інакше кажучи, проводиться виявлення і оцінювання певних педагогічних дій і їх результатів. При цьому обов'язково має місце зворотній зв'язок, який забезпечує відповідність фактичних результатів діяльності педагогічної системи її кінцевим цілям. Тобто, моніторинг якості освіти не самоціль, а є основою для прийняття важливих управлінських рішень в освіті.

Але разом з тим, хоч моніторинг й оцінювання є споріднені речі, між ними існує суттєва відмінність: «Моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси й результати в системі освіти. Оцінювання передбачає застосування зібраних даних для того, щоб сформувати оцінне судження про ситуацію» [6, с.50].

Оцінювання навчальних досягнень – це складне і багатогранне поняття, яке охоплює види оцінювання, функції оцінювання (мотиваційну, інформаційну, соціальну, виховну тощо), шкалу оцінювання, процедури, суб'єктів оцінювання тощо [7, с.50]. Організоване на належному рівні оцінювання навчальних досягнень студентів сприяє демократизації навчального процесу, його інтенсифікації та диференціації.

В ході оцінювання суб'єкти навчально-виховного процесу мають можливість виявити прогалини у тих чи інших підрозділах навчального процесу, активізувати слабші ланки своєї діяльності, своєчасно

врегулювати відносини між викладачем та студентом. Оцінювання навчальних досягнень студентів є невід'ємним структурним компонентом навчально-виховного процесу. Воно супроводжує різні етапи оволодіння знаннями. З одного боку, оцінювання завершує засвоєння певного змістового блоку, модуля, а з іншого – об'єднує систему навчальної діяльності студента.

Разом з тим, потреба у отриманні інформації про стан відповідності якості знань та вмінь студента вимогам програми стимулює оцінювальну діяльність. Предметом оцінювання є система знань, вмінь, компетенцій студента, підсумком – оцінка результатів, яка залежить від рівня і способу відображення відношень, може виражатися знаком і інтенсивністю емоціонального переживання, його вербальною версією, оцінюючим судженням, оцінкою [1].

Оцінювання є одним з важливих компонентів моніторингу процесу навчання. Йому належить провідна роль в регулюванні, корекції і управлінні цим процесом, визначення і фіксації навчальних досягнень студентів на кожному етапі навчання. Оцінювання, як процес пізнання цінності якогось об'єкту дійсності, його значущості для життєдіяльності людини або суспільства, має місце в різноманітних видах діяльності, в тому числі і в педагогічній. Сутність оцінювання в педагогічній діяльності полягає в становленні зворотнього зв'язку між викладачем і студентом. Це дає змогу виявити особливості протікання процесу навчання, отримати об'єктивну інформацію про рівень засвоєного навчального матеріалу.

Тому важливою умовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу є систематичне використання педагогом об'єктивної інформації про перебіг та результати оцінювальної діяльності. Розглядаючи педагогічне оцінювання як невід'ємний та багатоаспектний компонент навчально-виховного процесу, дослідники звертають увагу на складність його використання в умовах сучасної вузівської практики. Пронизуючи всі етапи навчально-виховного процесу, оцінювання впливає як на діяльність студентів, так і на діяльність викладача. Виступаючи головним показником освітніх результатів студента, оцінка впливає на його самооцінку, що накладає безпосередній відбиток на формування особистості загалом і на фахову компетентність майбутнього вчителя. У діяльності викладача оцінювання виступає завершальним етапом контролю за результатами освіти. Водночас вона спонукає викладача постійно аналізувати якість знань та вмінь студентів, визначає ефективність процесу навчання і виховання, коригує методику викладання, форми та засоби. Тобто, процес оцінювання навчальних досягнень студентів дозволяє викладачеві перевіряти і коригувати обрані методи і способи викладу навчального матеріалу.

Так, Є. Перовський підкреслює, що оцінюванню підлягає не лише знання студентів, а й своєрідно перевіряється науково-педагогічна

діяльність викладача [10]. Ми підтримуємо позицію І. Зварич [4], про важливість міжособистісного оцінювання між викладачем і студентами, як суто людських якостей один одного, так і фахових знань. Вірно організоване і тактовне педагогічне спілкування викладача із студентами створює найкращі умови для розвитку мотивації творчого характеру навчання, забезпечує сприятливий емоційний клімат як для навчання, так і для здійснення оцінювання навчальних досягнень студентів.

Аналізуючи сучасний стан оцінювання навчальних досягнень студентів приходимо до висновку, що на сьогоднішній день це є комплексна психолого-педагогічна проблема, якій присвячено багато наукових досліджень і практичних рекомендацій. Так, неабиякий інтерес вітчизняних науковців до проблеми пошуку нових критеріїв, механізмів і методів оцінювання якості навчання, але разом з тим нами встановлено, що єдиної думки щодо оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців не існує. В останні роки з'явилися праці, в яких у контексті основних положень Болонського процесу розглядаються: моніторинг якості освіти (І. Булах, О. Локшина, О. Ляшенко); розробка сучасних інноваційних технологій, які включені в систему оцінювання знань студентів (В. Бочарнікова, П. Сікорський, О. Спірін); теоретичні підходи до оцінювання знань студентів, їх розробка і вдосконалення (І. Булах, В. Кремень, І. Мороз, Є. Перовський).

Актуальність і доцільність проблеми зумовлена тим, що оцінювання навчальних досягнень студентів до сих пір базується на суб'єкт-об'єктних відносинах, які не дозволяють розвивати самостійність і відповідальність студентів у навчанні, внутрішню мотивацію учіння, вміння планувати свій час, приймати самостійні рішення тощо.

Ефективність процесу оцінювання загалом залежить від рівня теоретичної та практичної підготовки викладача, а питання удосконалення його організації набувають ще більшої актуальності у зв'язку з впровадженням в навчальний процес нових технологій навчання.

Не лише в теорії, але й на практиці визнається, як підтверджує аналіз сучасного педагогічного та практичного досвіду, що вміння відтворювати знання (дати правильну відповідь, викласти теорію, теорему, правило тощо) не може в повній мірі відобразити всю багатогранність навчальних досягнень студентів. Знання, які здобуваються в процесі навчання і які необхідні для отримання високих оцінок, як правило, тривіальні й не мають сенсу ні для студентів, ні для викладачів [12, с.68].

Разом з тим, процес оцінювання відповіді студента різними викладачами неминуче буде мати розбіжність, так як у кожного з них свій об'єкт оцінювання. Для одних викладачів – це фактично засвоєний студентом матеріал, для інших – це здатність застосувати свої знання та уміння для вирішення практичних завдань, а для ще інших – це перенесення та трансформування знань тощо.

На досить важливу проблему в процесі оцінювання звертає нашу увагу академік В. Кремень: «На превеликий жаль, наш навчальний процес здебільшого скерований на те, щоб дитина здобула ту чи іншу суму знань і, в кращому випадку, могла її переказати на уроці чи під час іспитів. А йдеться про переорієнтування навчання з простого засвоєння предметів на отримання навичок, уміння на їх основі самостійно аналізувати процеси, що відбуваються навколо, і самостійно приймати рішення» [5, с. 8].

Завдання процесу оцінювання є підвищення рівня навчальних досягнень студентів. Лише тоді, коли викладач сам добре знає – що і як він хоче досягти, він зможе сформулювати ясні критерії оцінки і забезпечити її очевидність і прозорість. А на сьогоднішній день, як свідчить аналіз теорії та педагогічної практики, відсутні загальні критерії оцінювання, стандартизовані вимірювання і єдині шкали, що є наступною проблемою системи оцінювання навчальних досягнень студентів.

Разом з тим, в теорії та на практиці надзвичайно актуальним є таке питання: оцінюючи знання студента, чи варто оцінювати тільки самі знання як результат його навчальної діяльності або, крім того, враховувати процес цієї діяльності, тобто ступінь старанності, наполегливості тощо. В. Бочарнікова [2], дослідивши цю проблему, вважає, що оцінку можна вважати об'єктивною, якщо вона відповідає тим зусиллям, які студент затратив на засвоєння навчального матеріалу. На думку Є. Перовського «балом оцінюють тільки знання учня, тільки результат його роботи по засвоєнню знань» [9, с.485-486]. Автор вважає що, для оцінювання інших факторів варто користуватись оцінним судженням, яке є доповненням до оцінки, виставленої в балах. В. Сухомлинський акцентував на тому, що «оцінка морально виправдана тільки тоді, коли учитель оцінює не здібності, взяті, так би мовити, у чистому вигляді, а в єдності праці і здібностей, причому на перше місце ставиться праця» [11, с.84].

Стає очевидним той факт, що становлення системи оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчання неможливо забезпечити на практиці строго регламентованою технологією, однозначною шкалою тощо. Існує різноманітна кількість локальних педагогічних технологій, які створені для різних типів педагогічного процесу у вищій школі. Але, на нашу думку, цей процес можливий шляхом поступового впровадження високопрофесійних педагогічних тестових методик, що в свою чергу кардинально змінить парадигму оцінювання навчальних досягнень студентів шляхом наукового обґрунтування апарату, засобів, методів й оцінювальних технологій.

Звичайно тестові технології, як і будь-які інші технології мають свої переваги і недоліки. Одним з суттєвих недоліків тестів є те, що неможливо визначити, якими методами користувався студент під час тестування для знаходження правильної відповіді. Також стандартні тестові технології

оцінювання перешкоджають розвитку індивідуального підходу, як одного з найголовніших принципів контролю, який вимагає використання різноманітних підходів і процедур оцінювання. Крім того, необхідно ще враховувати такі принципи контролю як системність, систематичність, тематична спрямованість, диференційованість, об'єктивність, вимогливість, умотивованість.

З метою підвищення якості професійної підготовки майбутніх вчителів технологій нами розроблено програмно-педагогічне забезпечення системи оцінювання навчальних досягнень студентів з технічних дисциплін, яке ґрунтується на модульній об'єктивно-орієнтованій системі управління навчальними ресурсами MOODLE.

Дана система оцінювання навчальних досягнень містить комплект дидактичних і методичних матеріалів, доступних для студентів в будь-який час за умови підключення до Інтернет-мережі, а саме: загальна інформація про мету і завдання курсів; тематичний план курсів з розподілом навчального часу за модулями та видами занять; зміст модулів (лекційного курсу, лабораторно-практичних робіт, семінарських тощо); розклад занять на поточний семестр з орієнтовними датами різних форм оцінювання навчальних досягнень студентів; перелік обов'язкової та додаткової літератури; електронні підручники; термінологічний словник; перелік питань для самопідготовки; шкала оцінювання з обґрунтуванням показників навчальних досягнень навчальних досягнень студентів; різноманітні анкети або питання, результати яких дають змогу позитивно скоригувати хід професійної підготовки майбутніх вчителів технологій; посилання на різноманітні ресурси, які знаходяться в Інтернет-мережі; комплект тестових завдань до кожної теми заняття; комплект кросвордів, розроблений до кожного модуля; комплект лабораторних (практичних чи семінарських) робіт та методичні рекомендації до їх виконання; розклад годин, у які викладач буде консультувати студентів в режимі on-line (синхронний зв'язок); звітна інформація про кожного студента: активність відвідування системи, частота перегляду дидактичних матеріалів, виконання ним тестових завдань (зокрема кількість спроб), кросвордів, кількість отриманих балів на всіх етапах роботи і на кожному окремо.

За бажанням викладача звітну інформацію про свої досягнення студент може переглядати самостійно, завдяки чому отримує можливість контролювати свої результати (накопичення необхідної суми балів згідно вказаної шкали оцінювання); оголошення (наприклад, про дату диференційованого заліку (екзамену) та вимоги щодо його складання; інформація про перелік тестових завдань, які необхідно виконати для закріплення пройденого матеріалу тощо), які автоматично передаються на електронну пошту всіх учасників; тому у разі відсутності студента на занятті перелік завдань, які необхідно виконати, продубльований у системі і на електронній пошті. Це дає змогу уникати при перевірці домашнього

завдання виправдань типу: «не виконав, бо не знав завдання», «не виконав, бо забув завдання», «не виконав, бо загубив завдання». Разом з тим така організація роботи стимулює і заохочує студентів, які схильні до екстернату. У разі дострокового виконання лабораторних (практичних, семінарських) робіт, повного переліку тестових завдань, кросвордів тощо студент має можливість отримати залік або екзамен автоматично.

Однією з переваг даного програмно-педагогічне забезпечення оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів технологій є демонстрація і систематизація отриманих результатів успішності кожного окремого студента і цілої групи загалом. При цьому викладач (або адміністратор курсу) повністю керує і володіє цим процесом і що теж суттєво не заповнює при цьому жодних паперів, не зберігає жодних документів. Ця інформація зберігається до тих пір, до поки викладач (адміністратор курсу) не вирішить оновити базу даних.

Висновки. Отже, на сьогоднішній день як в педагогічній теорії, так і в практиці вищої освіти більшість аспектів створення і подальшого ефективного функціонування систем оцінювання навчальних досягнень студентів, зокрема майбутніх вчителів технологій, залишаються недостатньо розробленими. Єдиного, без протиріч та суперечностей підходу до оцінювання якості навчання з системних позицій практично немає. Звідси виникає необхідність у ретельному дослідженні системи оцінювання навчальних досягнень студентів, зокрема навчальних досягнень з технічних дисциплін майбутніх вчителів технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды: в 2 т. / Б. Г. Ананьев. – М.: Педагогика, 1980. – Т.2. – 280 с.

2. Бочарнікова В. М. Стимулююча функція контролю знань, умінь і навичок студентів вищої школи : дис … канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки»/ В.М. Бочарнікова. – Черкаси, 1999. – 199 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III.

4. Зварич І. М. Педагогічні засади оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США : дис. … кандидата пед. наук : 13.00.04 / І.М. Зварич. – К., 2008. – 257 с.

5. Кремень В.Г. Педагогічна освіта в контексті цивілізаційних змін / В.Г. Кремень // Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології : зб. наук. пр. / За заг. ред. Н.Г. Ничкало. – Х., 2007. – С. 8-21.

6. Моніторинг стандартів освіти / Ред. А. Тайджнмана і Т.Н. Послтвейта. – Л. : Літопис, 2003. – 328 с.

7. Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І. Локшиної. – К. : К.І.С, 2004. – 128 с.

8. Одерій Л.П. Основи системи контролю якості навчання : навч. посібник / Л.П. Одерій. – К. : ІВДО, 1995. – 132 с.
9. Перовский Е.И. Проверка знаний учащихся в средней школе / Е.И. Перовский. – М. : АПН РСФСР – 1960. – 511 с.
10. Перовский Е. И. Устная проверка знаний учащихся / Е.И. Перовский. – М. : АПН РСФСР, 1955. – 206 с.
11. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори : У 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1980. – Т.1. – 205 с.
12. Чернявская А.П. Оценивание учебных достижений студентов вузов / А.П. Чернявская // Проблемы высшей школы. – 2006. – №3. – С. 67-79.

Титова Н.М. Теоретические аспекты оценивания учебных достижений будущих учителей технологий.

В статье рассмотрена проблема оценивания учебных достижений студентов, в частности представлена попытка внедрить компьютерные технологии в профессиональную подготовку будущих учителей технологий.

***Ключевые слова:** будущие учителя технологий; оценка; учебные достижения.*

Titova N.M. Theoretical aspects of evaluation of educational achievements for future teachers of technology

Annotation: In this article the problem of evaluating students' educational achievements is considered, in particular the attempt of introducing computer technology in the training for future teachers of technology is presented.

***Keywords:** evaluation, educational achievements, future teachers of technology.*

УДК 37.02:377

Кужельний А.В.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена аналізу змісту самостійної роботи студентів, її форм та основних видів самостійної навчальної діяльності, а також її ролі в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів технологій.

***Ключові слова:** вчитель технологій; професійна підготовка; самостійна робота.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним з головних